

EL BDS, ISRAEL I ELS AFRIKANERS

Alberto Arce, Carlos Sardiña

21/05/2010

<http://periodismohumano.com>

A la Sud-àfrica de l'Apartheid existia un lloc anomenat Sun City, còpia africana de Las Vegas. Una ciutat on, teòricament, no existia la discriminació racial. Allí a canvi de fortes sumes de diners hi actuaven reconeguts artistes de renom internacional. Participaven així en el programa propagandístic dissenyat pel govern sud-africà per contrarestar la influència de la llista de persones que es negaven a viatjar al país en solidaritat amb les crides al boicot fetes públiques pels líders del Congrés Nacional Africà de Nelson Mandela o l'arquebisbe de Ciutat del Cap, Desmond Tutu.

Al 1985 un grup de músics (entre ells U2, Peter Gabriel, Lou Reed o Keith Richards) van gravar una cançó i van filmar un documental titulat "Sun City, Artistes Units contra l'Apartheid" que va passar a la història com un dels moments fonamentals de la conformació de la opinió pública mundial sobre el règim afrikaner de Pretoria. Era una campanya de boicot cultural contra el racisme.

Vàries dècades més tard i tot i que es tracta d'un dels temes més controvertits, vetats i rebutjats per gran part de la premsa internacional o els líders polítics mundials, és cada cop més evident que l'analogia sud-africana, les comparacions amb el règim d'apartheid i les contínues crides de la societat civil palestina a una campanya de BDS (Boicot, Desinversions i Sancions) contra l'estat d'Israel guanyen espai en el ja de per sí complex debat entorn a Orient Mitjà. Sense anar més lluny, Elton John, un dels artistes que mai va voler escoltar les crides a boicotejar la Sud-àfrica racista és objecte en aquests moments d'una forta campanya de pressió internacional perquè cancel·li la seva actuació prevista a Tel Aviv. Al mateix temps, Elvis Costello ha declarat que "hi ha vegades en les que el silenci té més valor que el soroll" després de suspendre la seva gira per Israel i sumar-se al boicot internacional contra l'Estat jueu.

Com sorgeix L'estratègia del Boicot, les Desinversions i les Sancions?

La Conferència de Nacions Unides contra el Racisme de 1973 va aprovar la "Convenció per la Supressió i el Càstig del Crim d'Apartheid". Reeditada al 1978 i 1983, dita Convenció va servir com a mecanisme per sensibilitzar a la opinió pública sobre la naturalesa del règim d'Apartheid sud-africà i va contribuir a construir les voluntats polítiques que van aïllar finalment al règim de Pretoria. Al 2001, després de la caiguda del règim d'apartheid, una nova Conferència de Nacions Unides contra el racisme va aprovar en aquest mateix país la "Declaració i Pla d'Acció de Durban per la prevenció de la discriminació racial, la xenofòbia i altres formes connexes d'intolerància".

En dit document s'identifica de forma explícita a la població palestina com un dels grups vulnerables víctimes del racisme. Des d'aleshores, veus tan autoritzades com la de l'expresident nord-americà Jimmy Carter que va publicar al 2006 un llibre titulat "Pau, i no apartheid", han citat l'analogia entre el règim afrikaner de Johannesburg i el règim de Tel Aviv. El motiu? El sistema de documents d'identitat que assenyalen si el seu posseïdor és

jueu o no, les restriccions en l'accés a les terres que, a Israel pertanyen en un 93% a l'Estat i estan reservades exclusivament als jueus, el sistema de carreteres d'ús exclusiu per a colons a Cisjordània, la llei que impedeix la reunificació familiar de palestins residents a l'Estat d'Israel o el Mur de separació que Israel construeix de forma il·legal segons la Cort Internacional de Justícia, en Territori ocupat, alimenten una comparació que parla de la “bantustanització” de Palestina.

S'està plantejant com transformar l'analogia entre la situació de la Sud-àfrica de l'Apartheid i la dels territoris palestins ocupats en una campanya internacional de solidaritat basada en la igualtat de drets civils per tots els habitants del territori. Escriptors israelians com Uri Davis i Michael Warsavsky van participar el 9 d'agost de 2001 a Jerusalem en el llançament del Moviment contra l'apartheid israelià a Palestina (MAIAP), considerat com a primera plataforma de mobilització en aquesta direcció.

A partir d'aquest primer moviment, i durant varis anys, organitzacions socials, sindicats, partits, intel·lectuals i activistes es van reunir periòdicament -sempre a tres bandes, amb participants palestins, israelians i internacionals- fins a publicar al 2005 la que es considera com la més representativa, unitària i internacionalment estesa “Crida a una campanya global de Boicot, Desinversions i Sancions a l'estat d'Israel fins que compleixi amb les seves obligacions davant el Dret Internacional”, que va rebre el recolzament de desenes d'organitzacions palestines constituïdes en el Comitè Nacional Palestí per la Campanya de BDS a l'Estat d'Israel i desenes d'organitzacions europees i nord-americanes quan es va presentar públicament per primera vegada fora de Palestina en una Conferència Internacional celebrada a Bilbao a l'octubre de 2008.

Segons els seus propis organitzadors, el BDS és una campanya que pretén “impedir o entorpir la ocupació militar israeliana de Palestina entesa com un procés històric i polític en les seves diferents plasmacions sobre el terreny” mentre es converteixi en un instrument de pressió que pretén “obligar a cedir a l'Estat d'Israel com a subjecte amb responsabilitat directa en el manteniment de la ocupació a través de les seves relacions i les de les seves diverses institucions amb la resta de la comunitat internacional, que mantenen també una responsabilitat indirecta en la ocupació”.

La postura palestina contra la normalització de relacions amb Israel, expressada a través de la Plataforma que promou el Boicot, és clara: “Rebutgem participar en activitats que netegin la imatge pública d'Israel i rebutgem esdeveniments conjunts en els que no es reconeixin els nostres drets i el dret a resistir contra la ocupació israeliana. Qualsevol esdeveniment que no assumeixi aquests principis transmet una falsa imatge d'igualtat entre les parts i ignora i legitima la opressió israeliana sobre els palestins. No contribuïrem a cap esdeveniment que menysprei els nostres drets o que permeti presentar a Israel com a quelcom diferent del que és en realitat: un Estat d'Apartheid. I rebutgem els esforços que Israel i els seus apòlogues realitzen per a convèncer-nos (...) especialment de que el conflicte no és més que un símptoma de barreres psicològiques que puguin desaparèixer a través del diàleg”.

Artistes que declinen viatjar a Israel.

Seguint aquesta lògica, i probablement influït per decisions prèvies com la de Carlos Santana, Gil Scott Heron, poeta i músic nord-americà, autor de “La revolució no serà televisada”, ha estat fins el moment el penúltim dels artistes en sumar-se a dita campanya en una llista que creix i s'actualitza a diari. El passat 23 d'abril va anunciar sobre un

escenari de Londres, que cancel·lava el seu concert de fi de gira a Tel Aviv “fins que tot el món sigui benvingut per assistir-hi”. L'artista responia així a una sèrie de cartes publicades en diversos mitjans anglosaxons demanant-li que se sumés a la campanya de boicot a l'Estat d'Israel.

Responent al mateix tipus de cartes, escrites i fetes públiques per PACBI (Campanya Palestina de Boicot Acadèmic i Cultural a l'Estat d'Israel) al 2009, Andy Bichlbaum i Mike Bonano, més coneguts com “The Yes Men” van retirar la seva pel·lícula “The Yes Men fix the world”, guanyadora del Festival de Sundance, del Festival de cine de Jerusalem, rebutjant viatjar a presentar-la a Israel. En una carta explicaven els motius que els havien dut a prendre aquella decisió: “Tot i els nostres sentiments, no podem oblidar-nos de la nostra tasca com a activistes. A la dècada dels 80 hi va haver una convocatòria des de Sud-àfrica als artistes de tot el món per boicotejar el règim d'Apartheid. Avui en dia hi ha una convocatòria clara de la societat civil palestina al Boicot a Israel. La nostra posició és respondre a ella com a directors de cine i com a activistes col·laborant així en la pressió al govern d'Israel perquè compleixi amb el dret internacional”.

Naomi Klein, l'autora de No Logo o La doctrina del xoc va publicar un article a The Guardian explicant la seva manera de sumar-se a la campanya de Boicot a l'Estat d'Israel explicant els criteris amb els que editaria, en endavant, les seves obres a Israel: “Durant vuit anys, els meus llibres van ser publicats a Israel per una editorial anomenada Babel. Quan vaig publicar La doctrina del xoc volia respectar la convocatòria del boicot. Seguint el consell dels activistes palestins i d'escriptors com John Berger, que havien adoptat aquesta opció abans que jo, vaig contactar amb una petita editorial anomenada Al Andalus, formada per activistes fortament involucrats en la lluita contra la ocupació des de l'interior d'Israel i la única editorial israeliana que es dedica exclusivament a traduir literatura àrab a l'hebreu, i redactarem un contracte que garanteix que tots els beneficis dels meus llibres es mantindran a Al Andalus. El meu objectiu és boicotejar l'economia israeliana, no als israelians”.

Al setembre de 2009 un grup de personalitats encapçalat per Ken Loach, la pròpia Klein, Viggo Mortensen, Harry Belafonte, Jane Fonda, que es retractaria posteriorment, Danny Glover o Slavoj Zizek, anunciava el seu boicot al Festival Internacional de Cine de Toronto. El motiu? Protestar pel seu denominat “Focus a Tel Aviv”, un programa de deu pel·lícules sobre la capital israeliana en la que no hi apareixia cap menció als habitants palestins de la ciutat. Els centenars de firmants de la “Declaració de Toronto” consideraven que no és correcte utilitzar activitats culturals internacionals per “netejar la cara del règim israelià” a través de programes de col·laboració cultural amb el seu Ministeri d'Assumptes Exteriors. Sobretot després d'allò succeït a Gaza pocs mesos abans, durant la operació “Plom Fos” que comença a jugar el mateix paper catalitzador respecte al Boicot a Israel que la matança de Sharpeville a Soweto va jugar en el cas sud-africà, aquest tipus d'iniciatives són el detonant d'una modificació substancial de la percepció internacional de qui comet massacres i dificulten la seva justificació.

La Sud-àfrica de l'Apartheid i Israel: semblances raonables i amistats perilloses

Les comparacions entre Israel i la Sud-àfrica de l'Apartheid són especialment incòmodes per un país que es considera a sí mateix la “única democràcia d'Orient Mitjà” i fa tot el possible perquè els demés països també la vegin així. Però l'analogia no manca de fonament i hi ha motius de sobres per afirmar que a Israel impera efectivament un règim d'apartheid. Tal com assenyala recentment l'activista israeliana Nurit Peled, l'estat israelià

“no és una democràcia, és una etnocràcia”.

Inclús Michel Ben Yair, ex fiscal general d'Israel i ex membre de la seva Cort Suprema, ha declarat: “Hem escollit amb entusiasme convertir-nos en una societat colonial, ignorant els tractats internacionals, expropiant terres, transferint colons des d'Israel a territori ocupat, robant i justificant totes les nostres activitats. Al desitjar amb passió quedar-nos amb els territoris ocupats hem desenvolupat dos sistemes judicials, un de progressista i liberal per a Israel i un altre de cruel i injust pel territori ocupat. Hem establert de fet un règim d'Apartheid als Territoris ocupats”.

L'arquebisbe sud-africà i premi Nobel de la Pau Desmond Tutu ha declarat en nombroses ocasions que la situació dels palestins als territoris ocupats per Israel és similar a la dels negres a Sud-àfrica durant l'època de l'apartheid i defensa la campanya de boicot com la millor estratègia que la societat civil mundial pot adoptar per posar fi a les injustícies perpetrades per l'estat d'Israel. El COSATU (Congrés de Sindicats Sud-africans), veterana organització en lluita contra l'apartheid sud-africà, també s'ha sumat a la campanya.

El concepte d'apartheid no es limita exclusivament al context històric de la segregació racial vigent a Sud-àfrica entre els anys 1948 i 1994. A més és un crim de lesa humanitat reconegut com a tal per la “Convenció per la Supressió i Càstig al Crim d'Apartheid” aprovada per l'Assemblea General de les Nacions Unides al 1973. També l'Estatut de Roma de la Cort Penal Internacional aprovat al 1998 contempla l'apartheid com un crim de lesa humanitat en el seu article 7 i considera com a tal els “actes inhumans” contemplats en el propi Estatut “comesos en el context d'un règim institucionalitzat d'opressió i dominació sistemàtiques d'un grup racial sobre un o més grups racials i amb la intenció de mantenir aquest règim”.

Amb aquestes lleis a la mà, els experts en dret internacional Luciana Coconi i David Bondia l'any passat van elaborar un informe en el que conclouien que “la discriminació a la que es veu sotmès el poble d'Israel constitueix crim d'apartheid”. El relator especial sobre la situació dels drets humans als territoris palestins ocupats, el jurista d'origen sud-africà John Dugard, va elaborar al 2007 un informe en el que afirmava que les “lleis i pràctiques d'Israel als territoris palestins ocupats són similars a alguns aspectes de l'apartheid” i “probablement estan contemplades en la Convenció per la Supressió i Càstig del Crim d'Apartheid”.

Aquesta discriminació es tradueix en polítiques que van des de la “bantustanització” dels territoris palestins a Cisjordània com a conseqüència de la construcció d'assentaments jueus i les carreteres de circumval·lació d'ús exclusiu per a israelians que els comuniquen fins els “assassinats selectius” d'activistes palestins, passant per la restricció de moviments o les detencions arbitràries que sofreixen els palestins a diari. A més, els ciutadans palestins d'Israel, que en teoria haurien de gaudir dels mateixos drets que els seus conciutadans israelians jueus, sofreixen una enorme discriminació en el que respecta l'accés a l'educació, l'habitatge, el mercat de treball o la sanitat.

Per altra banda, els vincles entre Israel i la Sud-àfrica de l'apartheid no es limiten a una mera analogia entre les seves polítiques discriminatòries. Ambdós règims van mantenir unes estretes relacions durant molts anys, després de que la majoria de països africans li girassin l'esquena a Israel després de la guerra del Yom Kippur de 1973. Els dos estats col·laboraren fonamentalment en l'àmbit armamentístic, fins el punt de que Israel va ajudar en secret a Sud-àfrica a obtenir la bomba nuclear. Les relacions amistoses van

assolir el seu apogeu al 1976, quan el primer ministre John Vorster (un antic simpatitzant nazi) va viatjar a Israel, on el primer ministre Isaac Rabin el va rebre amb tots els honors i en un banquet d'estat va brindar "pels ideals que comparteixen Israel i Sud-àfrica i per l'esperança de justícia i una coexistència pacífica". Aquell va ser l'any del cèlebre aixecament de Soweto, que van reprimir brutalment les forces de seguretat sud-africanes i en el que es calcula que moriren unes set-centes persones.